

Sistemske bolesti vezivnog tkiva / sistemski vaskulitisi i COVID-19 (infekcija izazvana virusom SARS-CoV-2)

Tokom aktuelne epidemije infektivne bolesti respiratornog sistema **COVID-19**, izazvane koronavirusom - **SARS-CoV-2**, koja je dostigla razmere pandemije, očekivano je da će se pojaviti pitanja i posebna zabrinutost kod pacijenata koji se leče od sistemskih bolesti vezivnog tkiva (**SBVT**) poput sistemskog eritemskog lupusa, Sjogrenovog sindroma, polimiozitisa, progresivne sistemske skleroze i drugih, kao i od sistemskih vaskulitisa (**SV**): ANCA pozitivnih vaskulitisa (ranije nazivani sindrom Churg-Strauss, Wegenerova granulomatoza, mikroskopski poliangitis), gigantocelularnog arteritisa (temporalni arteritis), Takayasu arteritisa i drugih.

Naime, ovi pacijenti u redovnoj terapiji imaju lekove koji ih čine pojačano osetljivim na infekcije – **imunosupresivne (IS)** lekove: Pronizon, Imuran (azatioprin), CellCept (mikofenolat mofetil), metoreksat, ciklosporin, Endoksan (ciklofosfamid), ili biološke lekove sa istim efektom – kao što je Mabthera (rituximab), svakodnevno ili prema odgovarajućem protokolu.

Drugi opravdani strah kod pacijenata koji se leče od SBVT/SV jeste mogućnost veće ugroženosti potencijalnom infekcijom na terenu postojećeg oštećenja organa: pluća, srca, bubrega, u okviru osnovne bolesti. Postojanje drugih hroničnih bolesti: srčanih, plućnih, bolesti jetre, bubrega ili dijabetesa, dodatno uvećava rizik za teži oblik kliničke prezentacije infekcije **SARS-CoV-2** virusom.

Sve ovo je razlog da se naši pacijenti svrstavaju u kategoriju rizičnih grupa, što nameće neophodnost doslednog pridržavanja uputstava sadržanih u ovom dokumentu:

Imunosupresivni lekovi su najčešće neophodni da bi se Vaša bolest držala pod kontrolom, i prestanak njihovog uzimanja može da dovede do naglog pogoršanja bolesti.

Što se tiče uticaja ovih lekova na moguću infekciju **SARS-CoV-2** virusom, još uvek ne raspolažemo sa dovoljno podataka da bismo našim pacijentima dali konkretan savet koji bi bio primenljiv za sve kategorije pacijenata sa SBVT/SV koji uzimaju IS lekove. Stoga, shodno aktuelnim preporukama respektabilnih evropskih udruženja: EULAR-a, EUVAS-a, kao i drugih lokalnih udruženja poput UKIVAS-a,

Vam savetujemo da ne prekidate ili smanjujete samoinicijativno dozu IS lekova. Ukoliko je u toku primena IS terapije koja se ordinira ciklično u mesečnim ili dvonedeljnim intervalima (Endoxan, Mabthera) neophodno je da uspostavite kontakt sa Vašim alergologom/imunologom koji će u odnosu na aktuelno kliničko stanje i epidimiološke prilike – odlučiti o terminu nastavka primene terapije (neodložna ili pomeranje termina). Takodje, postoji mogućnost da će se ukazati potreba da se određeni režimi IS terapije koriguju (npr redukcija imunosupresiva uz potrebu za povećanjem doze glikokortikoidnih lekova), i u ovim situacijama je neophodno da budete u kontaktu sa svojim alergologom/imunologom koji će o tome odlučiti i odrediti način praćenja i kontrole kliničko-laboratorijskih parametara.

Dakle, svaka korekcija doze IS lekova mora biti pod kontrolom Vašeg lekara alergologa/imunologa.

U slučaju da imate zakazanu **redovnu kontrolu** kod alergologa/imunologa koji Vas prati, ona neće moći da bude obavljena u ovom periodu. Za informacije o kontrolnim pregledima u periodu vanredne situacije, kontakt telefon **+381 668302082**.

Ukoliko postoji **pogoršanje kliničkog stanja vezano za Vašu osnovnu bolest** i određena **neodložna pitanja**, bilo bi najbolje da stupite u kontakt sa Vašim lekarom ili drugim lekarom Klinike za alergologiju i imunologiju radi dobijanja adekvatne informacije i saveta. Možete postaviti konkretno pitanje **Vašem ordinirajućem alergologu/imunologu na mail koji ćete naći ispod ovog teksta. Molimo Vas da ove kontakte koristite isključivo za neodložna pitanja u vezi sa trenutnim stanjem**, jer na istim nećete moći da dobijete opšte informacije, nove termine za preglede I slično.

Ako imate simptome respiratorne infekcije poput povišene temperature i/ili upornog kašlja, otežanog disanja, trebalo bi da sledite savete i nacionalne preporuke za pristup zdravstvenoj zaštiti, kontaktirati nadležnog epidemiologa ili Zavod za javno zdravlje. Možda će Vam trebati testiranje na prisustvo **SARS-CoV-2** virusa u odnosu na dopunske podatke koje ćete dati tom prilikom lekaru/epidemiologu.

Ukoliko se testiranjem utvrdi infekcija virusom SARS-CoV-2, neodložno se mora ostvariti kontakt sa Vašim lekarom alergologom/imunologom koji će odlučiti o daljem toku lečenja i odrediti najprihvatljiviji režim ili obustavu IS terapije u datoj situaciji.

Svim našim pacijentima savetujemo strogo pridržavanje svih preporuka i saveta nacionalnog sistema zdravstvene zaštite, jer ćete na taj način biti najbolje informisani o aktuelnoj situaciji u našoj zemlji

Šta možete da uradite u zaštiti od infekcije SARS-CoV-2 virusom:

- **Strogo izbegavanje svih kontakata** i situacija koje Vas mogu dovesti u stanje povišenog rizika da se inficirate
- **Učestalo pranje ruku**, toplom vodom i sapunom, u trajanju od najmanje 20 sekundi. Dezinfekcija ruku bez prethodnog higijenskog pranja ne vodi punom željenom efektu – eliminaciji virusa. Dezinfekcija sredstvima na bazi alkohola – 70%, se savetuje nakon obavljanja higijenskog pranja.
- **Koristite ličnu zaštitnu opremu** – ukoliko je neophodno da napustite kuću, zaštitne maske i rukavice. Klasična hiruška maska dobrim delom štiti od prenosa **SARS-CoV-2** virusa – kapljičnim kontaktom sa potencijalno zaražene osobe. Takodje, maska je dobar podsetnik da ne dodirujete delove lica. Nakon uklanjanja rukavica, takodje je neophodna detanjna higijena ruku toplom vodom i sapunom. Ne dodirujte bilo koji deo lica rukavicama.
- **Dezinfikujte predmete u Vašem okruženju**, naročito one koje po prirodi stvari koriste i drugi ukućani: kvake, telefon, površina stola, slavine, ključevi.
- Izbegavajte svaku vrstu kontakta sa osobom koja ima povišenu temperaturu i respiratorne tegobe, sumnju na infekciju. U takvim situacijama, ako ne postoje druge mogućnosti, najpre održavajte **prostornu distancu – udaljenost 2 metara**, koristite adekvatnu zaštitnu masku i rukavice.
- U uobičajenim susretima sa poznanicima, strogo se zabranjuje ostvarivanje bliskog kontakta rukovanjem, zagrljajem.
- Koristite higijenske papirne maramice za jednokratnu upotrebu za pražnjenje sekreta iz nosa i pokrivanje usta prilikom kašljanja. Iza toga maramicu odmah odložite propisno u korpu za otpatke, nabolje prethodno u plastičnu kesu.
- Putovanja – čak i bliža, kao i korišćenje javnog prevoza – se ne preporučuje, a ukoliko nije moguće drugačije – budite svakako propisno zaštićeni i održavajte pristojnu udaljenost od drugih osoba.

Stavovi u vezi sa prevencijom i lečenjem COVID-19:

- Nema podataka za sada koji bi govorili u prilog pozitivnom efektu preventivnog uzimanja određene grupe lekova (antimalarici, antibiotici, antivirusni lekovi).

- Svi pacijenti koji zbog prirode svoje bolesti već dobijaju lekove iz grupe antimalarika: hlorokin ili hidroksihlorokin, treba da nastave da ih uzimaju u neizmenjenom režimu. Ne savetuje se samoinicijativno povećanje doze.
- Ne savetuje se uzimanje komercijalnih preparata – za “poboljšanje imuniteta”. Za najveći broj takvih preparata koji su dostupni na našem tržištu i nije poznat tačan mehanizam dejstva a neki mogu da dovedu i do pogoršanja osnovne bolesti SBVT/SV.
- Lečenje potvrđene infekcije **SARS-CoV-2** virusom se prepušta nadležnom lekaru: infektologu i ono prati nacionalne preporuke. **Korekcija postojeće IS terapije bi trebala da se poveri Vašem alergologu/imunologu koji bi trebalo da stupi u kontakt sa infektologom radi donošenja najbolje odluke o daljem lečenju za svakog konkretnog pacijenta.**

Izvori:

Ministarstvo zdravlja RS: <https://www.zdravlje.gov.rs/> <https://covid19.rs/>

EULAR https://www.eular.org/eular_guidance_for_patients_covid19_outbreak.cfm

UKIVAS <https://ukivas.ndorms.ox.ac.uk/>

EUVAS Members recommendations